

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Ιστορίες παιδιών» - Ενότητα 6 (β' τεύχος, σ. 9 -26)

Τάξη: Δ' Δημοτικό Σχολείο: Πάφου Ι' - Ευαγόρας Παλληκαρίδης

Ημερομηνία: 04 Μαρτίου 2016

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Κωνσταντίνου Κωνσταντίνου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι:
Νικολαΐδου Γεωργία (Εκπαιδευτικός) και Ξένια Ξενοφώντος (Σύμβουλος Ελληνικών)

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Τα παιδιά μελέτησαν άρθρα από εφημερίδες που σχετίζονταν με ιστορίες παιδιών – προσφύγων από τη Συρία μέσα στο πλαίσιο του 2^{ου} υπό έμφαση στόχου για την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα ρατσισμού. Παράλληλα μελέτησαν σχετικό φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό. Διαπίστωσαν ότι οι ιστορίες αυτές είναι αληθινές, αφού προέρχονταν από εφημερίδες. Με αφορμή την μελέτη ιστοριών με πρωταγωνιστές παιδιά ακολούθησε η μελέτη της ενότητας 6 του βιβλίου με τίτλο «Ιστορίες παιδιών» με στόχο να γνωρίσουν και άλλες ιστορίες που σχετίζονται με παιδιά. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιώντας την τεχνική της ιδεοθύελλας, τα παιδιά κατέγραψαν τις υποθέσεις τους για το τι είδους ιστορίες παιδιών μπορεί να περιλαμβάνει η ενότητα εκτός από ιστορίες πολέμου και προσφυγιάς που είχαν ήδη μελετήσει σε άρθρα εφημερίδων. Αφού παρουσιάστηκαν οι τίτλοι των κειμένων που περιλαμβάνει η ενότητα, τα παιδιά εξέφρασαν την επιθυμία να ασχοληθούν πρώτα με το κείμενο «Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης», γιατί τους φάνηκε ότι πρόκειται για μια αληθινή ιστορία. Το κείμενο αυτό έτυχε επεξεργασίας με βάση το θέμα, το κειμενικό είδος και τις γλωσσικές δομές του.

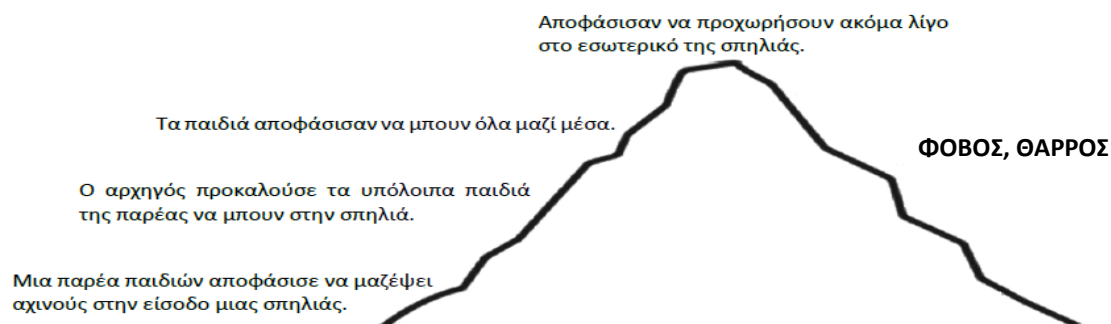
1.2. Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

- Το μεγάλο μυστικό:

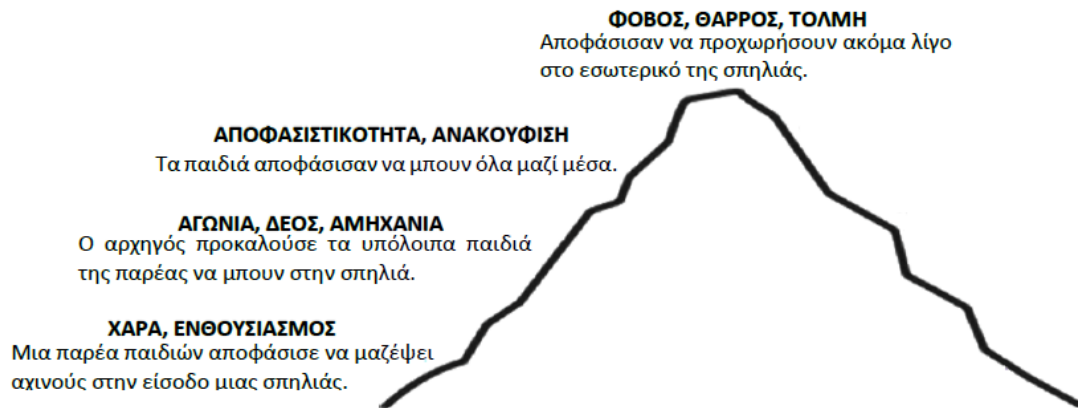
Κατανόηση γραπτού λόγου:		
	Δείκτης/ες Επιτυχίας	Δείκτης/ες Επάρκειας
Δ' τάξη	<p><i>Τα παιδιά:</i></p> <p>1.1. Διακρίνουν και παρουσιάζουν συνοπτικά βασικές και υποστηρικτικές πληροφορίες που δηλώνονται ρητά ή και υπόρρητα στο κείμενο</p> <p>2.2. Αναγνωρίζουν και αναφέρουν το είδος κειμένου, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις του</p>	<p>1.1.1. Λέξεις, φράσεις, προτάσεις που δηλώνουν ρητά ή και υπόρρητα βασικές πληροφορίες, ως προς τα εξής: χώρος, χρόνος, χαρακτήρες, γεγονότα</p> <p>2.2.1. Αφήγηση περιπέτειας</p>
Δ' τάξη	<p>2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην παρουσίαση του ρεαλιστικού ή και του μυθοπλαστικού στοιχείου σε αφηγήσεις</p> <p>2.4.2.3. Αναγνωρίζουν συμβάσεις που αφορούν στη δομή αφηγήσεων</p>	<p>2.4.2.1.1. Χρόνοι του ρήματος (αόριστος, παρατατικός) και χρονικοί δείκτες</p> <p>2.4.2.3.1 Οργάνωση περιεχομένου και αφηγηματική πλοκή (τοποθέτηση, πρόβλημα, κορύφωση, λύση, επίλογος)</p>
Γ' τάξη	<p>3.2. Αρχίζουν να κρίνουν τον τρόπο προσέγγισης ενός θέματος σε ένα ή διαφορετικά κείμενα σε σχέση με πιθανούς αναγνώστες</p>	<p>3.2.1. Ομοιότητες – διαφορές στην παρουσίαση θεμάτων, χαρακτήρων, σκηνικών σε διάφορα κείμενα</p>
Παραγωγή γραπτού λόγου:		
	Δείκτης/ες Επιτυχίας	Δείκτης/ες Επάρκειας
Δ' τάξη	<p><i>Τα παιδιά:</i></p> <p>2.3.2.1. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία, για να αφηγηθούν, αναδεικνύοντας το ρεαλιστικό ή και μυθοπλαστικό στοιχείο</p> <p>2.3.2.3. Αξιοποιούν συμβάσεις που αφορούν στη δομή κειμένου για να αφηγηθούν, αξιοποιώντας το ρεαλιστικό ή και μυθοπλαστικό στοιχείο</p>	<p>2.3.2.1. Χρόνοι του ρήματος (αόριστος, παρατατικός) και χρονικοί δείκτες</p> <p>2.3.2.3. Οργάνωση περιεχομένου και αφηγηματική πλοκή (κορύφωση, λύση, επίλογος)</p>

1.1. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

1. Τα παιδιά καλούνται με βάση τον τίτλο και την εικόνα του κειμένου «Το μεγάλο μυστικό» να υποθέσουν το περιεχόμενο / θέμα του καθώς επίσης τον τόπο, τον χρόνο και τα πρόσωπα της ιστορίας. Οι υποθέσεις τους καταγράφονται στον πίνακα και ακολουθεί η «πρώτη» μεγαλόφωνη ανάγνωση από την εκπαιδευτικό με στόχο να γίνει έλεγχος των υποθέσεών τους.
2. Κατόπιν συζήτησης και εντοπισμού σχετικών μαρτυριών στο κείμενο κυρίως για το χρόνο που δεν φαίνεται ξεκάθαρα ή όπου τα παιδιά έχουν διαφωνίες γίνεται έλεγχος των αρχικών υποθέσεων:
  - Χώρος: είσοδος μιας σπηλιάς
  - Χρόνος: απόγευμα (το λιγοστό φως της μέρας, έφυγε και ο ήλιος και σε λίγο θα σκοτεινιάσει περισσότερο)
  - Ήρωες: Κωνσταντής, Δημήτρης, Γρηγόρης, Νικολής, Σταύρακας, Πιπίλας, παιδί που αφηγείται την ιστορία
  - Θέμα: μια παρέα παιδιών πηγαίνει να μαζέψει αχινούς
3. Τα παιδιά αφού τοποθετήσουν αριθμούς στις παραγράφους καθώς επίσης και στην εισαγωγή του κειμένου για να μπορούν να εντοπίζουν ευκολότερα στο κείμενο στοιχεία που θα χρειαστούν αναφέρουν το είδος του κειμένου: αφήγηση περιπέτειας (αληθοφανής ιστορία) και ένα βασικό στοιχείο του που ήδη γνωρίζουν από προηγούμενα κείμενα (υπάρχει πλοκή με αρχή, μέση και τέλος).
4. Η εκπαιδευτικός κάνει ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου βασιζόμενη στο πρώτο χαρακτηριστικό της αφήγησης, την ύπαρξη μιας πλοκής με αρχή, μέση και τέλος:
  - Τι έγινε στην αρχή της ιστορίας;
  - Τι πρότείνει ο Κωνσταντής που ήταν αρχηγός της παρέας στα υπόλοιπα παιδιά και πώς αντέδρασαν αυτά;
  - Τι απόφαση πήραν όλα μαζί τα παιδιά καθώς βρίσκονταν έξω από τη σπηλιά;
  - Τι έκαναν στη συνέχεια τα παιδιά;
  - Τι έγινε στο τέλος του αποσπάσματος που έχουμε;
5. Βουνό της αφήγησης: τα παιδιά με τις ερωτήσεις κατανόησης που έγιναν πιο πριν σχηματίζουν μια πρώτη εικόνα των βασικών γεγονότων της ιστορίας και έτσι καλούνται τώρα να τοποθετήσουν στην ομάδα τους τα γεγονότα της ιστορίας σε ένα βουνό αποδίδοντας έτσι σχηματικά την αναπτυξιακή πλοκή του αφηγηματικού κειμένου. Ακολούθως παρουσιάζουν την εργασία τους στην τάξη. Στη δραστηριότητα αυτή η εκπαιδευτικός μπορεί να ρωτήσει τα παιδιά γιατί δεν συμπλήρωσαν όλο το βουνό και αν ο συγγραφέας κατάφερε να τους κρατήσει σε αγωνία («ισχυρή» αφήγηση).

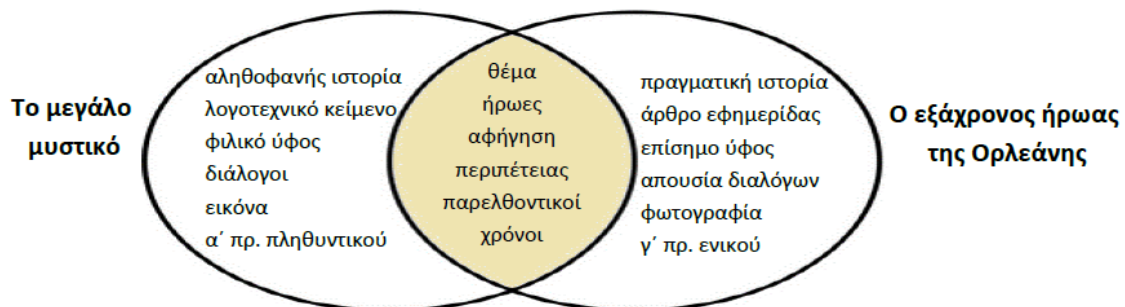
6. Βουνό των συναισθημάτων: τα παιδιά καλούνται και πάλι στην ομάδα τους να τοποθετήσουν στο βουνό της αφήγησης καρτέλες με τα συναισθήματα που πιστεύουν ότι βιώνουν οι ήρωες σε κάθε φάση της ιστορίας και παράλληλα αν θέλουν να γράψουν και δικά τους. Με αυτό τον τρόπο γίνεται διασύνδεση της πλοκής με τα συναισθήματα των ηρώων της ιστορίας. Παρουσιάζουν την εργασία τους και τους ζητείται να εντοπίσουν στο κείμενο μαρτυρίες που δείχνουν ότι τα παιδιά ήταν φοβισμένα καθώς προχωρούσαν στο εσωτερικό της σπηλιάς.

Στο σημείο αυτό μπορεί να γίνει σχολιασμός αυτών των μαρτυριών του κειμένου ως προς το ύφος τους (πρόκειται για λέξεις ή φράσεις που δεν τις λέμε κάθε μέρα, τις βρίσκουμε σε παραμύθια, σε βιβλία με ιστορίες). Τα παιδιά ακολούθως καλούνται να αναφέρουν από πού προέρχεται το απόσπασμα που έχουν μπροστά τους με στόχο να αντιληφθούν ότι ο τίτλος του βιβλίου που αναγράφεται στο κάτω μέρος του κειμένου τους είναι ο τίτλος ενός λογοτεχνικού βιβλίου και για αυτό και ο λόγος όπως και το ύφος είναι λογοτεχνικό. Παράλληλα εξηγούν και τον όρο «διασκευή».

7. Αναδίηγηση της ιστορίας: σε κάθε ομάδα ένα παιδί μοιράζει αριθμούς στα υπόλοιπα παιδιά από το 1 – 5 και ακολούθως η εκπαιδευτικός καλεί όλα τα παιδιά που έχουν τον αριθμό 2 να αναδιηγηθούν την ιστορία συνεχίζοντας ο ένας τα λόγια του άλλου. Κάθε παιδί πρέπει να επαναλάβει τα στοιχεία που είπε το προηγούμενο/α παιδί /ιά και να συνεχίσει την ιστορία.
8. Τα παιδιά εργάζονται σε ζευγάρια και εντοπίζουν λέξεις ή φράσεις του κειμένου που απαντούν στην ερώτηση «πότε;» (χρονικοί δείκτες) και ταυτόχρονα τους σημειώνουν στο τετράδιό του. Αφού γίνει ανακοίνωση και καταγραφή τους στον πίνακα καλούνται τώρα ομαδικά να σκεφτούν και να γράψουν στο τετράδιο τους και άλλους χρονικούς δείκτες που γνωρίζουν. Έτσι αντιλαμβάνονται ακόμη ένα χαρακτηριστικό της αφήγησης που είναι η χρήση χρονικών δεικτών.
9. Γραμματικό φαινόμενο: Τα παιδιά εργάζονται ατομικά και υπογραμμίζουν σε συγκεκριμένο κομμάτι του κειμένου τα ρήματα. Αφού γίνει καταγραφή τους στον πίνακα, αναφέρουν σε ποιο χρόνο βρίσκονται: παρατατικό, αόριστο (παρελθοντικοί χρόνοι) και αιτιολογούν την επιλογή του χρόνου με στόχο να αντιληφθούν ότι στο κειμενικό είδος της αφήγησης συχνά χρησιμοποιούνται παρελθοντικοί χρόνοι.
- «Θα μπορούσαν τα ρήματα να βρίσκονται σε κάποιο άλλο χρόνο;». Στόχος είναι να αναφέρουν τον ενεστώτα. Στη συνέχεια κάθε ζευγάρι διαβάζει το απόσπασμα του κειμένου όπου υπογράμμισαν πιο πριν τα ρήματα, αλλά μεταφέροντάς τα στον ενεστώτα.

- «Πώς ήταν το κείμενο τώρα που διαβάσατε τα ρήματα στον ενεστώτα;». Αναμένεται να αναφέρουν ότι ήταν πιο ζωντανό και παραστατικό και η εκπαιδευτικός επισημαίνει ότι ο ενεστώτας που χρησιμοποιήθηκε στην περίπτωση αυτή ονομάζεται ιστορικός ενεστώτας. Ταυτόχρονα προκαλεί τα παιδιά να της πουν πώς ο συγγραφέας αυτού του κειμένου πέτυχε την παραστατικότητα και τη ζωντάνια αφού χρησιμοποιεί περισσότερο παρελθοντικούς χρόνους. Η συζήτηση οδηγείται στη χρήση του διαλόγου, ο οποίος καθιστά ένα κείμενο πιο ζωντανό.
  - «Σε ποιο πρόσωπο βρίσκονται τα ρήματα που υπογραμμίσαμε;» (α' πρ. πληθυντικού)
«Γιατί βρίσκονται στο πρόσωπο αυτό;»
«Ποιο είναι άραγε το πρόσωπο της αφήγησης;»
Γίνεται σχολιασμός για το γεγονός ότι ο συγγραφέας και ο αφηγητής είναι το ίδιο πρόσωπο, στοιχείο που ενισχύει την παραστατικότητα και ζωντάνια της αφήγησης.
10. Γίνεται συνεξέταση δύο αφηγηματικών κειμένων με στόχο να αποφασίσουν τα παιδιά πώς θέλουν τα ίδια να συνεχίσουν την ιστορία. Χρησιμοποιώντας το πιο κάτω διάγραμμα γίνεται στην ολομέλεια της τάξης σύγκριση των κειμένων: «Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης» και «Το μεγάλο μυστικό».

11. Επέκταση: το κάθε παιδί αποφασίζει κατά πόσον θέλει να συνεχίσει την ιστορία του σε λογοτεχνικό ύφος ή σε επίσημο ύφος, σε α' πρόσωπο πληθυντικού ή σε γ' πρόσωπο ενικού. Επισημαίνεται όμως ότι η συνέχεια της ιστορίας πρέπει να είναι αληθοφανής. Επιπλέον τα παιδιά αποφασίζουν αν θα χρησιμοποιήσουν παρελθοντικούς χρόνους ή ιστορικό ενεστώτα. Τα παιδιά αφήνονται να γράψουν ενδεικτικά ένα κομμάτι από τη συνέχεια της ιστορίας ενώ την υπόλοιπη συνέχεια θα την γράψουν στο επόμενο μάθημα. Ακούγονται οι συνέχειες κάποιων παιδιών.

1.4. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά από τη διδασκαλία:

Θα γίνουν οι εργασίες του βιβλίου που έχουν σχέση με το περιεχόμενου του κειμένου ούτως ώστε να γίνει επαναφορά του και στη συνέχεια θα τελειώσει η συγγραφή της συνέχειας της ιστορίας που ξεκίνησαν τα παιδιά. Η εκπαιδευτικός μπορεί να αναφέρει και ποιο είναι το τέλος της ιστορίας στο λογοτεχνικό βιβλίο. Επιπλέον θα συμπληρωθούν για εμπειρωτικούς σκοπούς εργασίες που αφορούν τον παραστατικό και τον αόριστο συγκρίνοντάς τους με τον εξακολουθητικό και συνοπτικό μέλλοντα αντίστοιχα. Παράλληλα θα γίνει συνδυαστικά αναφορά στη συνοπτική υποτακτική. Σε συνδυασμό με τη μελέτη των υπόλοιπων κειμένων της ενότητας («Το κορίτσι» - ο κόσμος μέσα από τα μάτια των παιδιών, «Ο αδελφός της Ασπασίας» - οικογενειακή ιστορία) τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να

επεξεργαστούν και να συνεξετάσουν και άλλα κείμενα με ιστορίες παιδιών. Τα κείμενα αυτά θα τύχουν ανάλυσης του θεματικού περιεχομένου και των γλωσσικών μέσων με τα οποία ο/η συγγραφέας αναδεικνύει την προσφορά των παιδιών, γεγονός που αναμένεται να δώσει στα παιδιά την ευκαιρία για επανάληψη – εμπέδωση ήδη διδαχθέντων γραμματικοσυντακτικών φαινομένων. Το κείμενο με τίτλο «Φροντίζουν τ' αδέσποτα στο Άργος Ορεστικού» θα τους δώσει επιπλέον τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με τις οδηγίες που είναι ένα άλλο κειμενικό είδος αλλά και να διδαχθούν τη συνοπτική υποτακτική. Τέλος αξιοποιώντας τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της αφήγησης τα παιδιά θα κληθούν να γράψουν μια προσωπική τους περιπέτεια.

2. Διδακτικό Υλικό (π.χ. κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό ή και άλλο εναλλακτικό υλικό):

- Ηλεκτρονική μορφή του κειμένου: «Το μεγάλο μυστικό»
- Ασκ. 1/σελ. 12 και ασκ. 4/σελ. 14 στο ΒΜ: περιεχόμενο κειμένου
- Ασκ. 4, 5/σελ. 13 στο ΒΜ και ασκ. 1, 2 σελ. 58 στο ΤΕ: παρατατικός, αόριστος, εξακολουθητικός και συνοπτικός μέλλοντας
- Φύλλο εργασίας με το βουνό της αφήγησης
- Καρτέλες συναισθημάτων
- Συμπληρωματικά κείμενα:
«Φροντίζουν τ' αδέσποτα στο Άργος Ορεστικού»
<https://istoriesadespoton.gr/draseis/frontizoyn-t-adespota-sto-argos-orestikoy>

«Μικροί εθελοντές με μεγάλη καρδιά» από το μηνιαίο περιοδικό του Δήμου Λευκωσίας (σελ. 8 – 9)
<http://www.nicosia.org.cy/CMSPages/GetFile.aspx?guid=d3b2a82a-a98b-42c4-9383-5b30c7ceb838>